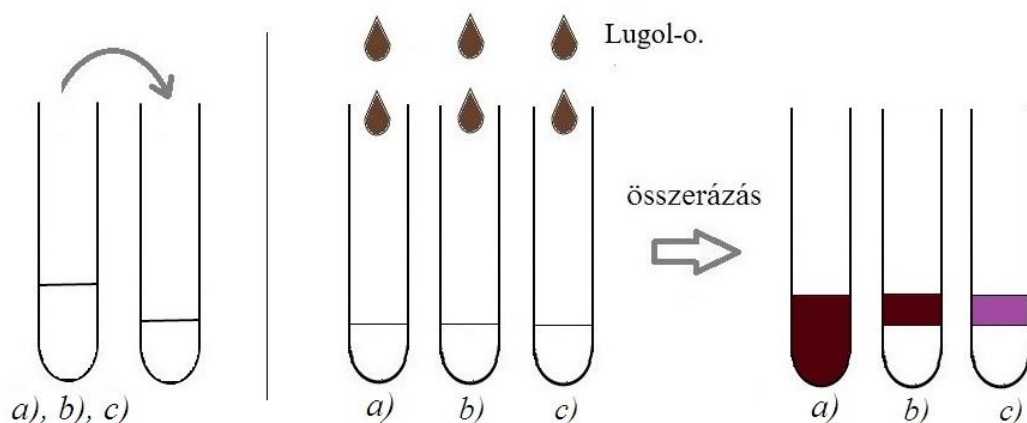

5. – elvégzendő –

Eljárás, tapasztalatok:

A három ismeretlen 1–2 cm³-es részleteit az üres kémcsövekbe töltjük, majd mindegyikhez Lugol-oldatot adunk, és óvatos mozdulatokkal összerázzuk a kémcsövek tartalmát

→ az egyik esetben barna színű, egyfázisú (homogén) oldatot kapunk → **etil-alkohol** (a)

→ a második kémcsőben kétfázisú (heterogén) rendszer képződik, a felső fázis barna → **etil-acetát** (b)

→ a harmadik kémcsőben is kétfázisú rendszer jön létre, a felső fázis lila → **benzin** (c)

Magyarázat:

Az etanol korlátlanul oldódik vízben, mivel hasonló a kötésrendszerük: mindkét molekula képes hidrogénhidrkötés kialakítására (a diszperziós és a dipólus-dipólus kötések mellett).

A Lugol-oldatban lévő I₂-molekulák a kötött oxigént tartalmazó alkoholban barna színnel oldódnak, mert a hidroxilcsoportok (–OH) nagy EN-ú, emiatt részlegesen negatív töltésű „O”-jei polarizálják a I₂-molekula e[–]-szerkezetét, ami könnyebben gerjeszthetővé válik, színe mélyül.

Az etil-acetát és a benzin apoláros, nem oldódnak vízben, és mivel sűrűségük kisebb, mint 1 g/cm³, a víz fölé rétegződnek. Minthogy apolárosak, az összerázás során a szintén apoláros I₂ átoldódik beléjük.

Az etil-acetát – mivel van benne kötött „O” – barnán oldja a jódot, a benzinben – nem tartalmaz kötött „O”-t – a jód saját színével, lilán oldódik.

Fogalmak:

fázis: a rendszer azonos fizikai és kémiai tulajdonságú pontjainak összessége

homogén rendszer: egyfázisú rendszer, nincsen benne határfelület

heterogén rendszer: többfázisú rendszer, a fázisokat egymástól határfelület választja el

hasonló a hasonlóban (similia similibus solvuntur): hasonló kötésrendszerű anyagok oldódnak egymásban jól, pl. a dipólusmolekulákból álló víz a dipólusos anyagokat oldja jól (és az ionos anyagok egy részét), az apoláros oldószerekben apoláros anyagok oldódnak jól, a higanyban pedig a fémek

polarizáció: olyan folyamat, mely során egy részecske elektronfelhője eltorzul

etanol (CH₃CH₂OH): színtelen, szeszszagú, a vízben minden arányban oldódó folyadék

etil-acetát (CH₃COOCH₂CH₃): színtelen, jellegzetes szagú, vízben nem oldódó folyadék. Festékhígítóként használják, a körömlakkleamosó egyik összetevője. A természetben a málnaaromában fordul elő

benzin: 5–10 szénatomszámú, cseppfolyós szénhidrogének keveréke, a kőolaj első párlata (Fp: 50–150 °C)

Lugol-oldat: KI-os I₂-oldat (KI₃); barna színű; keményítő kimutatására használják (mélykék komplex)